

Limburg, wilder dan je denkt

Als je tijdens een wandeling stuit op knaagsporen in dikke boomstammen of een uit takken vervaardigde dam in een stromend beekje, is de kans groot dat je rondloopt in het leefgebied van een beverfamilie. De bever (*Castor fiber*) is het grootste knaagdier dat in Europa rondwandelt. Het dier is eigenlijk alleen te verwarren met de beverrat, maar deze exoot is beduidend kleiner en heeft duidelijk zichtbaardere, witte snorharen. De bouw van de bever verradt dat het dier uitstekend is toegerust op een leven in het water. De zwemvliezen aan de achterpoten maken van de bever een bekwame zwemmer. De grijze tot donkerbruine vacht bestaat uit haren die zo dicht op elkaar zitten dat er geen water tot op de huid kan doordringen. Een perfecte vorm van natuurlijke isolatie dus. De oren en neusgaten van de bever kunnen onder water worden afgesloten. De platte beverstaart wordt hoofdzakelijk gebruikt als roer, maar is ook een handig hulpmiddel als de bever onraad ruikt. Als er gevaar dreigt, slaan bevers met hun staart op het water om soortgenoten te waarschuwen. Dankzij zijn imposante snijtanden, die bedekt zijn met een flinke laag ijzersterk glazuur, zijn er niet veel houten objecten waar de bever niet doorheen komt. Bevers wonen in ondergrondse oeverholen of zelfgemaakte burchten. De ingangen van zo'n burcht liggen onder water, zodat bevers niet verrast worden door roofdieren. Daarnaast is de bever een vaardige ingenieur. Om de waterstand rondom de burcht te reguleren, legt hij vaak een netwerkje van dammen en kanalen aan. Stammen, takken, stenen en modder vormen de geprefereerde bouwmaterialen voor burchten en dammen. Hoewel bevers in de vorm van bijtsporen, dammen en burchten doorgaans duidelijke sporen achterlaten, laten de dieren zich niet gauw zien. Dit komt doordat bevers vaak in het schemerdonker actief zijn of pijlsnel onderduiken als ze de aanwezigheid van een mens opmerken.

Aansprekende, onverwachte, spannende en bijzondere diersoorten leven, zonder dat we het weten, bijna in de Limburgse achtertuinen. In deze serie zal **Frank Heinen** die soorten beschrijven. Hij wordt hierbij ondersteund door ARK Natuurontwikkeling. De serie eindigt met een prijsvraag, waarmee een safari door eigen provincie is te winnen.

Vandaag aflevering 3.

Oeverarchitect FLOREERT IN LIMBURG

Nog niet zo vreselijk lang geleden zou een zoektocht naar de bever in onze contreien vruchteloos zijn geweest. Het dier verdween vermoedelijk in de achttiende eeuw uit Limburg, het slachtoffer van de vraag naar waterbestendig beverbont en bevervlees en de vernietiging van zijn leefomgeving. In 1826 verdween de bever zelfs helemaal uit Nederland.

Maar gelukkig is het tij voor de bever inmiddels gekeerd. Het dier is op veel plekken in West-Europa succesvol geïntroduceerd en doet het momenteel erg goed op internationale, landelijke en regionale schaal. De Biesbosch was in 1988 de eerste Nederlandse plek waar opnieuw bevers werden uitgezet, gevolgd door de Gelderse Poort in 1994. In Limburg dook voor het eerst weer een bever op in 1992, in de buurt van Afferden. Tussen 2002 en 2004 werden in Limburg 33 dieren uitgezet. Intussen leven er in Limburg zo'n honderdvijftig bevers en die planten zich succesvol voort.

Zeker in Midden-Limburg lijkt de knager

zich thuis te voelen, getuige de bewoningsporen en waarnemingen rond Roermond, Roerdalen, in het Leudal en langs de Swalm. Hoewel Midden-Limburg een belangrijke kernregio voor de bever is geworden, komt het knaagdier ook voor langs diverse waterlopen in het noorden en zuiden van onze provincie. De huidige Limburgse beverpopulatie is grotendeels voortgekomen uit herintroductieprogramma's, maar is ook versterkt door de spontane migratie van dieren uit de Duitse grensstreek.

Het succes van de bever is te danken aan de ontwikkeling en verbetering van geschikte leefgebieden door organisaties als de Waterschappen, Rijkswaterstaat en terreinbeheerders. Denk aan maatregelen als het herstellen van beken, het creëren van meer natuurlijke rivieroeveren en het verbinden van versnipperde leefgebiedjes. Het helpt bovendien dat de bever een mobiele soort is die op eigen houtje grote barrières kan oversteken (Julianakanaal) en lak heeft aan landsgrenzen. Zo staat de Limburgse beverpopula-

tie in contact met groepen in België en Duitsland, waardoor er een verminderd risico van inteelt is en deze populatie gezonder en minder kwetsbaar wordt.

De bever is niet alleen vanuit het oogpunt van natuurbeleving een interessante soort, maar tevens een ecologisch waardevol dier dat een sleutelrol speelt langs rivieren en beken. De dieren nemen het natuurlijke oeveronderhoud voor hun rekening. Dankzij de rol van de bever als oeverbeheerder en ingenieur ontstaan ook geschikte leefgebieden voor amfibieën, watervogels en talloze andere organismen. Op plaatsen waar bevers dammen bouwen, zorgen ze bovendien voor extra dynamiek in het landschap. Achter de dam knagen bevers bomen om en verwerken ze het hout in de dam. De bast van takken en twijgen dient als wintervoer. Het zo ontstane bevermeer vangt sediment van het beekje in, waardoor de dalbodem opgehoogd wordt. Het ondiepe water is een eldorado voor kikkers, libellen en andere waterdieren.

De bever heeft inmiddels het hart van menig natuurliefhebber gestolen. Een voorbeeld is filmmaakster Willy de Koning: „Mijn eerste bever zag ik in de zomer van 2007 in de Biesbosch. Met mijn opblaasbare kano verkende ik de omgeving, zoekend naar ijsvogels en reeën. Plotseling zwom er een bever langs. Een ongelooflijke verrassing. Een nieuwe passie werd geboren, maar dat besefte ik toen nog niet. Sinds die tijd zoek ik ook in mijn eigen omgeving naar bevers. En in Limburg zitten er gelukkig veel. Ik fotografeerde sporen, en als ik geluk had een bever. Later begon ik met filmen. Toen het beeldmateriaal zich op begon te stapelen, besloot ik een documentaire over dit bijzondere dier te maken. Via internet en de bibliotheek vergaarde ik gaandeweg de nodige kennis over het leven van de bever en raakte ik aan dit slimme, aabare dier verslingerd. De documentaire heb ik inmiddels al diverse keren vertoond bij natuurorganisaties.”

Feiten over de bever

- Bevers leven in families die vaste leefgebieden bezetten. Met geursporen markeren ze de grenzen van hun territorium en andere belangrijke plekken.
- Beverkoppels paren meestal in februari en krijgen één tot zes jongen. De jongen kunnen gelijk zwemmen en verlaten de ouders na een jaar of twee.
- De bever is het op één na grootste knaagdier ter wereld. Alleen de in Zuid-Amerika levende capibara is nog groter. Bevers zijn 90-130 centimeter lang (inclusief staart) en kunnen ruim dertig kilo wegen.

